

Kinestetik Zeka ve Beden Eğitimi

Bodily/Kinesthetic Intelligence and Physical Education

Emin KURU*

Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu Öğretmenlik Bölümü Öğretim Üyesi

ÖZET

Her öğrencinin farklı türden zekaya sahip olduğunu göz önüne alarak onlara hedeflerine ulaşmaları konusunda yardımcı olabiliriz. Howard Gardner (1983) sekiz farklı zeka türünden bahsetmektedir ve bunlar: 1. Sözel dilsel zeka. 2. Mantıksal matematiksel zeka. 3. Müziksel ritmik zeka. 4. Görsel uzaysal zeka. 5. Bedensel kinestetik zeka. 6. Kişilerarası zeka. 7. İçsel zeka. 8. Doğal zeka. Bedensel kinestetik zekaya sahip olanlar belli bir yerde uzun süre kalamazlar. Biz bunlara hiperaktif diyoruz. Birçok sınıf öğretmeni bu tür zekanın beden eğitimi öğretmenlerinin alanına dahil edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu zekası iyi olan öğrenciler farklı bir sınıf ortamı isterler çünkü daima hareketli olma eğilimindedirler. Bu yüzden bu öğrenciler için en uygun ders beden eğitimidir. Ancak, bir çok eğitimci beden eğitimi dersinin orta öğretimde yeterince önemsenmediğini belirtmektedirler. Bu durum öğrencilerin bedensel kinestetik zekalarının gelişmesini engellemektedir. Sonuç olarak, farklı zeka türlerine sahip olan öğrencileri dikkate almak ve zeka türlerine uygun stratejileri ve teknikleri eğitim programlarımıza dahil etmemiz gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: *beden eğitimi, çoklu zeka, bedensel kinestetik*

ABSTRACT

Considering every student has a different type of intelligence, we can help them to achieve their goals. Howard Gardner (1983) states that every individual has eight different intelligences and these are verbal/linguistic, logical/mathematical, visual/spatial, bodily/kinesthetic, musical/rhythmic, interpersonal/social, intrapersonal/introspective, naturalist intelligences. Those who have bodily/kinesthetic intelligence cannot stay at a certain place for a long time. They are called hyperactive. Most of the classroom teachers think that this type of intelligence should be included in the field of physical education teachers. Those who are good at bodily/kinesthetic intelligence need a different classroom environment because they always tend to use their body movements. Therefore, the most suitable course for them is physical

education. However, most educators claim that the physical education course does not get enough emphasis in our secondary education. This may hinder the students' development in terms of their bodily/kinesthetic intelligence. As a result, we should always take into consideration the students who have different types of intelligences and we should try to include the appropriate strategies and techniques related to these intelligences in our education programs.

Keywords: *physical education, multiple intelligences, bodily/kinesthetic*

KİNESTETİK ZEKA VE BEDEN EĞİTİMİ

Zekanın ne olduğu ve nasıl tanımlanması gerektiği konusu uzun yıllardan beri eğitimcilerin ilgi alanını oluşturmaktadır. Bazı eğitimciler zekayı, bireyin öğrenme gücü olarak yorumlarken, bazıları da bireyin zihinsel işlevlerini ve performanslarını baz alarak değişik testlerin ölçtüğü nitelik olarak tanımlamışlardır (Saban, 2000, s. 36). Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere zeka; genel, sözel, sayısal, görsel ve mekanik yetenek gibi çeşitli yeteneklerden oluşan bir bütündür.

Değişik bilim adamları tarafından geliştirilen zeka testleri, dayandıkları zeka anlayışı açısından tek faktörlü ve çok faktörlü olmak üzere iki gruba ayrılabilir. Tek faktörlü zeka testleri, zekayı tekil bir yetenek olarak görürlerken, çok faktörlü zeka testleri ise zekanın birçok alt faktör tarafından oluştuğunu, bu nedenle zeka testlerinin bu alt faktörlerin hepsini ölçmeleri gerektiğini savunmaktadır (Bacanlı, 2000).

Zekanın şimdiye kadar yapılmış olan tanımları gereği çok faktörlü zeka testlerinin geçerlik ve güvenilirliklerinin tek faktörlü zeka testlerine oranla daha yüksek olabileceği ileri sürülebilir. Bir çok alt faktörü ölçme başarısından dolayı çok faktörlü zeka testleri tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de yaygın olarak kullanılmaktadır. Stanford-Binet ve Wechsler zeka testleri, bilinen ve sıkça kullanılan çok faktörlü zeka testlerinden sadece iki tanesidir. Bu testlerle yapılan ölçümler sonucunda bireyin zeka bölümü bulunmaktadır.

Zekanın yukarıda sayılan karmaşık alt faktörlerinden dolayı bu testler, bireyin zekasını doğru bir şekilde ölçemeyebilirler. Bu sınırlılıklarından dolayı bu testlerin özenli bir

şekilde kullanılmalarında yarar vardır. Bu testlerin sonuçları göz önünde bulundurularak bir çok öğrenci yanlış bir şekilde etiketlenilebilirler. Yanlış etiketlendirmeler de öğrencilerin eğitim hayatlarında bir takım olumsuzluklara yol açabilir.

Zeka testlerinden yüksek puan alan öğrencilerin başarılı, düşük alan öğrencilerin başarısız olarak etiketlenmeleri konu ile ilgili yanılgılardan bir tanesidir. Çünkü zeka ve başarı birbirlerinden farklı kavramlardır. Bireylerin hemen hepsi değişik yeteneklerini ortaya koyarak başarıyı yakalayabilirler. Önemli olan bireylerdeki gizil kalmış yetenekleri ortaya çıkarmaktır. Bu konu ile ilgili gerekli açıklamayı Bruetsch (1998) şu soruyla dile getirmektedir:

“En akıllı kim, William Shakespeare, Albert Einstein, Pablo Picasso, Michael Jordan, Leonard Bernstein, Emily Dickinson, Charles Darwin, ya da Martin Luther mi? Bu soruya zekanın geleneksel tanımlamasına dayanarak cevap verirken, sözel dilsel ve mantıksal matematiksel alanda hangisi ağır basarsa en akıllı O’dur cevabını vermek zorunda kalırdık. Ne var ki, bu insanların hepsi de kendi alanlarında yüksek seviyeli zekaya sahip insanlardır.”

İşte bu noktadan hareket eden Howard Gardner, 1983 yılında Frames of Mind adlı eserinde bir insanın en az 7 temel zeka alanına sahip olabileceği fikrini öne sürmüştür. Ona göre zeka, bir kişinin bir veya birden fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme veya günlük ya da mesleki hayatında karşılaştığı bir problemi etkin ve verimli bir şekilde çözebilme yeteneğidir (Saban, 2000, s. 36). Howard Gardner’a göre zeka;

- Bireyin gerçek hayatta karşılaştığı problemleri çözme,
- Çözmek için yeni problemler oluşturma,
- Bireyin kendi kültüründe değer bulan bir şey yapma ya da bir hizmeti sunma yeteneğidir (Campbel & Campbel, Dickinson, 1996).

Zekanın değişik, kısa tanımlamalarını yaptıktan ve çoklu zeka kuramının ortaya çıkma nedenlerini anlattıktan sonra tüm bireylerde var olan zeka alanlarını incelemeye geçebiliriz.

Çoklu Zeka Kuramı Nedir?

1980'li yılların başında Harvard Üniversitesinde görev yapan Howard Gardner, "Proje Sıfır" adlı çalışmalarının sonucunda bireylerin sözel ve matematiksel zekaları dışında değişik zeka alanlarına sahip olduklarını belirlemiştir. Gerçekleştirdiği bu çalışmalarını bütünleştirerek 1983 yılında "Frames of Mind" adlı eserini ortaya çıkarmıştır.

Çoklu zeka kuramı, bireysel farklılıkların önemli olduğu fikrinin geçerliliğidir. Bu kuramın eğitimde kullanımı, her bir öğrencinin özel ilgi ve yeteneklerine olduğu kadar bütün öğrencilerin öğrenme yollarını fark etmeye ve saygı göstermeye bağlıdır (Jasmine, 1996, s. 1).

Çoklu Zeka Kuramının merkezini, "Zeki olmanın bir ya da iki yolu yoktur." önermesi oluşturmaktadır. Zeki olmanın birden fazla yolu vardır. Farklı öğrencilerin farklı zeka alanlarında baskın olduklarını fark ederek bu öğrencilere farklı şekillerde ulaşmayı denemek tüm öğrencileri başarıya ulaştırabilir. Zeki olmanın birden çok yolu varsa, öğretimin de birden fazla yolu vardır (Kagan & Kagan, 1998, s. 1.1)

Howard Gardner, bireylerde varolduğu ileri sürülen zeka alanlarını şu şekilde belirlemiştir:

1. Sözel Dilsel Zeka
2. Mantıksal Matematiksel Zeka
3. Müziksel Ritmik Zeka
4. Görsel Uzaysal Zeka
5. Bedensel Kinestetik Zeka
6. Kişilerarası Zeka
7. İçsel Zeka

Gardner daha sonraki çalışmalarında sekizinci bir zeka alanından daha söz etmiştir. Sonradan, bireylerde varolduğuna kanaat ettiği zeka alanı ise Doğa Zekasıdır.

Yukarıda verilen zeka alanlarını Spencer ve Miguel Kagan (1998) değişik kategorilere ayırmışlardır (Kagan & Kagan 1998, s. 4.2):

Geleneksel Zekalar

1. Sözel / Dilsel Zeka (Dil Sanatları)
2. Mantıksal / Matematiksel Zeka (Matematik)

Sanat ve Müziksel Zekalar

1. Görsel / Uzaysal Zeka (Sanat)
2. Müziksel / Ritmik Zeka (Müzik)

Acık Hava Zekalar

1. Bedensel / Kinestetik Zeka (Beden Eğitimi)
2. Doğa Zeka (Fen Bilimleri)

Kişisel Zekalar

1. Kişilerarası Zeka (Sosyal çalışmalar)
2. İçsel Zeka

Çoklu Zeka Kuramının Temel Sayıtları

1. Her insan sekiz zeka alanına sahip olabilir.
2. İnsan her türlü zeka alanını geliştirebilir.
3. Zeka türleri genellikle karmaşık yollarla beraber çalışırlar.
4. Her kategoride zeki olabilmenin bir çok yolu vardır.

Bireyler, günlük hayatta yapmaları gereken işlerinde başarıya ulaşabilmek için zekalarını kullanmak zorundadırlar. Görevlerini başarıyla yerine getirebilmeleri için kendilerinde varolan değişik zeka alanlarını işe koşmak durumundadırlar.

Yemek pişirirken (kinestetik zeka) bir tarifi okuyacaktır. (sözel-dilsel zeka). Ailenin bütün üyelerini hoşnut edecek bir mönü hazırlamalıdır. (kişilerarası). Her şeyin ötesinde kendi isteğine göre (içsel zeka) bir yemek hazırlamalıdır.

Benzer olarak bir çocuk futbol oynarken bedensel ve kinestetik zekaya ihtiyaç duyar. Bunun yanı sıra uzaysal zekaya (topun nereye gidebileceğini tahmin etmek için) sahip olmalıdır. Ayrıca sözel ve kişiler arası zekaya (oyun sırasında etkili tartışabilmek ve hakkını savunabilmek için) ihtiyacı vardır.

Bu iki örnekten de rahatlıkla görüleceği üzere zeka alanları, karmaşık yollarla beraber çalışırlar. Zeka alanları birbirleriyle sürekli iletişim halindedirler.

Geniş olarak yorumlanırsa bir insanın öğrenme stili, o kişinin işe koştuğu zekasıdır. Örneğin bir çocuğun görsel-uzaysal zekası gelişmişse, yeni şeyler öğrenmek için bu zeka türüne göre öğrenmeyi tercih edebilir. Bunu resimlerle, çizim yaparak, üç boyutlu yapı materyalleri ile, video teyplerle veya grafik içeren bilgisayar programlarıyla yapmayı tercih eder. Kinestetik zekası gelişmişse bunu hareket ederek, dokunarak, mekanik ve kassal etkinliklerle yapacaktır.

Armstrong (1994), zekanın gelişiminde büyük rol oynayan hızlandırıcı ve köreltici olmak üzere iki tür etkiden bahsetmiştir. Albert Einstein 4 dört yaşındayken babası ona bir pusula vermiş, daha sonra bu pusula Einstein'a uzaydaki sırları keşfetme arzusunu aşılammış. Mozart'a babası 4 yaşındayken bir violin hediye etmiş. Böylece büyük bir besteci olmuş.

Hızlandırıcı etkilerin çocukların zeka gelişimine olumlu yönde katkıda bulunurlarken köreltici deneyimler de çocukların zeka gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Küçük yaşta bir çocuk, neşe ile piyanonun başına gittiğinde ailesi tarafından gürültü yapmakla suçlanır ve tepki görürse çocuk bir daha piyanonun başına geçmeyebilir. Bu olumsuz deneyim sonucunda çocuğun müziksel – ritmik zekası körelebilir.

Benzer bir şekilde hareketli çocuklar ev ve sınıf ortamında kısıtlandığında ya da hiperaktif gibi etiketler yapıştirıldığında kinestetik zekaları gelişmeyecektir. Yine sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ders saatlerinde matematik, sosyal bilgiler vb derslerini yapmanın beden eğitimi dersinden daha önemli olduğunu söyliyerek beden eğitimi ders saatlerini, dersin amaçları dışında kullanıyorsa bu olumsuz telkin ve uygulama sonucunda çocuğun bedensel kinestetik zekası körelecektir. Oysa **Thomas Edison “Büyük fikirler kaslarda merkeze alınır”** diyerek BEDENSEL KİNESTETİK zekanın önemini vurgulamıştır. Bu gün çevremizde becerisini ihtiyaçları doğrultusunda kullanamayan, iyi duruş alışkanlığı edinememiş, kas kordinasyonunu hedeflediği amaç doğrultusunda kullanamayan insanlar

gözlemekteyiz. Bu açıdan bedensel kinestetik zekanın muhdevasını irdelemek durumundayız.

Fiziksel dünyamızda varolmamızın ve dış dünyayı bilmemizin temelinde bu zeka alanı yatmaktadır. Dış dünyada olup biteni gözleyerek, diğerlerinin hareketlerini taklit ederek, diğerleriyle etkileşim kurarak, ve nesnelere dokunarak öğreniriz. Diğer insanlarla beden dili ile iletişim kurarak, onların hareketlerini taklit ederek, ve çok değişik yollarla etkileşime girerek haberleşiriz.

Bedensel kinestetik zeka, bireylerin fikirlerini ve duygularını ifade etmeleri için bütün bedenini becerikli bir şekilde kullanması ve bir takım şeyler üretirken ellerini çok iyi kullanmasıdır. Bu zeka alanı özel yetenekler içerir: Koordinasyon, denge, esneklik, hız, dokunma yeteneği bedensel kinestetik zekanın içerdiği bazı özel yetenekler arasında sayılabilir.

Gardner, kinestezinin altıncı duyumuz olduğunu söyler. Bu, nazıkçe hareket edebilme kabiliyeti ve diğer insanların ve nesnelere hareketlerini ya da dinamiklerini doğrudan kavramaktır (Bruetsch, 1996, s. 38).

Bir odadan içeri girerken ya da başka bir insanla konuşurken ve neler olup bittiği hakkında iyi sezgilere sahip olmada kinestetik zekamız iş başındadır. Bir parça kil alarak ya da bir boya fırçası alarak ellerimize bizim için konuşma fırsatı verdiğimizde, bu kinestetizdir. Genellikle, ne düşündüğümüzden ya da hissettiğimizden ya da gerçekten neyi bildiğimizden, onu dış dünyaya aktarmadığımız sürece farkında olamayız (Bruetsch, 1996, s. 38).

Bu zeka alanı bireyin, spor faaliyetleri gibi tüm vücudunu kullanmasını gerektiren etkinliklerde de kullanılır. Bazı bedensel kinestetik bireyler çok nazık, çekici ve dengeli hareketlere sahiptirler. Yüzme, aletli jimnastik ya da okçuluk gibi fiziksel ve spor etkinliklerinden hayli hoşlanırlar. Daktilo kullanmakta, çizgi çizmekte, eşyaları onarmakta, dikiş dikmekte, ellerini kullanarak bir şeyler yapmakta başarılıdırlar. Bazı bedensel kinestetik bireyler, konuşurlarken jest ve mimikleri sık sık kullanırlar ve genellikle insanlar onlarla konuşurlarken karşısındaki insanlara dokunurlar. Diğer insanları kolay ve doğru bir şekilde anlayabilirler. Bedensel kinestetik bireyler uzun süre bir yerde oturamazlar. Bazıları bu tür bedensel kinestetik bireyleri hiperaktif olarak

nitelendirir. Bedensel kinestetik öğrenciler bedenlerini hareket ettirerek ve ellerini kullanarak en iyi şekilde öğrenebilirler. Rol yapma, drama, yaratıcı hareketler ve bütün spor alanları hoşlandıkları etkinlikler arasındadır (O’neill, 1996, s. 15). Bu tür zekaya sahip bireyler, bilgiyi, bedenlerinde var olan hisler vasıtasıyla işlerler. Duygularını ve ruh hallerini dans vasıtasıyla ifade ederler (Jasmine, 1996, s. 4).

Bütün bunlar bir sınıf öğretmeni için ne ifade eder? Bir çok sınıf öğretmeni, bu zeka alanını beden eğitimi öğretmeninin ilgi alanına dahil eder. Onlara göre, bu zeka alanı akademik konuların öğretimiyle ilgisizdir. Sınıfındaki kinestetik öğrencileri “sorun çıkaran” ya da “vasat öğrenci” olarak sınıflamaya yatkındırlar.

Bu çocuklar öğrenme sürecine, çevre gezileri, hareket, yönlendirici materyaller, ya da rol yapma dahil edildiğinde daha fazla odaklanırlar? Bu çocuklar bilgiye bedensel-kinestetik olarak daha kolay ulaşırlar. Bu tür öğrenciler, sözel-dilsel ya da mantıksal-matematiksel öğrencilerden farklı bir sınıf ortamı isterler.

Öğretmen aktif bir şekilde öğrenmeyi sağlıyorsa bedensel-kinestetik öğrenen öğrencilerinizin ihtiyaçlarını karşılamada etkili olacaktır. Bedensel-kinestetik öğrenciler sınıftaki duygusal tona daha fazla önem gösterirler, çünkü onların bedenlerine ve çevrelerine olan farkındalık seviyeleri çok yüksektir.

Bedensel-kinestetik zekayı öğrenme sürecine adapte eden bir sınıf öğretmeni ile öğrencisinin hikayesi bu zekanın ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir (Campbel & Campbel, Dickinson, 1996):

Paula’nın Dansı

“Paula, 2. sınıfa başladığında okuma yazma yönünden arkadaşlarına oranla hayli geriydi. Kendine güveni kalmamıştı. Hatta bir ara intihar etmeyi bile düşünmüştü. Paula’nın öğretmenlerinden biri, Paula’yı boş bir sınıfta dans ederken gördü. Gördükleri karşısında bir hayli şaşırın öğretmeni Paula’ya, ismini hareketlerle anlatıp anlatamayacağını sordu. Paula, kendisinden istenileni bir an düşündükten sonra yaptı. Öğretmeni Paula’ya alfabedeki harfleri de dansla öğretmenin mantıklı olabileceğini düşündü. Paula, alfabedeki diğer harfleri de bu şekilde öğrendi. Birkaç hafta sonra

Paula, yazmaya ve okumaya başladı. Sene sonu gösterilerinde Paula, Shackspear'in bir oyunundan kendisine verilen rolü başarıyla tamamladı."

Bedensel Kinestetik zeka alanı gelişmiş olan bireyler aşağıdaki etkinlikleri yapmaktan hoşlanırlar(Kagan & Kagan 1998, s. 4.27):

Beceriler ve Tercihler

- ◆ Oyunculuk, pandomim
- ◆ Atletik gösteriler
- ◆ Dans etme ve koreografi
- ◆ Motor becerileri, el göz koordinasyonu
- ◆ Hokkabazlık yapmak
- ◆ Ellerini kullandığı etkinlikler vasıtasıyla öğrenme
- ◆ Nesnelere yönlendirme
- ◆ Jestler ve mimikler
- ◆ Dengeli ve zarif yürüme
- ◆ Spor etkinlikleri
- ◆ Beden dilini ve yüz hareketlerini kullanma

Bedensel Kinestetik zekası gelişmiş olan öğrencilerin derste işlenen konuya ilgilerini çekebilmek için öğretmenlerin kullanabileceği bazı etkinlikleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Bruetsch, 1998, s. 39, 40):

Bedensel – Kinestetik Zekayla İlgili Örnek Etkinlikler

- Rol yapma ve diğer yaratıcı drama türlerini kullanın.
- Mümkün oldukça el işlerini derslerinize dahil edin.
- Öğrenme sürecinin parçası olarak, fiziksel hareketlilik içeren oyunları derslerinize dahil edin.
- Öğrencilerinizi bir matematik problemini fiziksel olarak çözmeleri konusunda cesaretlendirin. Eşitsizlik çözerken düğme saydırın.
- Gerginliği düşüren hızlı fakat düşük riskli fiziksel hareketler yaptırın.
- Enerjik müzikler çalın ve öğrencilerinizin mümkün olduğunca hareket etmelerini sağlayın. Bu işlem onların daha fazla oksijen almalarını ve uyanık kalmalarını sağlar. Bunun sonucunda bedensel-kinestetik öğrenciler dersleri daha etkili dinleyebilirler.

- Öğrencilerinizi dinlenme aralarında fiziksel oyunlar oynamaları konusunda cesaretlendirin.
- Öğrencilerinizin daha iyi odaklanmalarını sağlamak için fiziksel bir etkinlik ile başlayın. Bir çok öğrenci kung fu,-taekwando dersleri almaktadır. Bu dersleri alan öğrencilerinizden bir tanesinden bir odaklanma etkinliği sunmasını isteyin.
- Tarihin belirli bir olayını betimleyen bir slayt gösterin. Öğrencilerinizden bir tanesine resimde gördükleri bir beden gibi durmasını isteyin. Aynı öğrenci resimde gördüğü kişinin karakterini mümkün mertebe canlandırmaya çalışsın. Daha sonra siz de bu öğrenci ile konuşun.
- Öğrencilerinizi öğretmekte olduğunuz konu ile ilgili bir çevre gezisine götürün. Sınıfa döndüğünüzde, onlara bedensel-kinestetik yolla ne öğrendiklerini ifade etme fırsatı verin.

Öğrencilerinizin;

- ◆ Yeni kelimeleri ve kavramları oynamalarını
- ◆ Ne öğreniyorsanız üç boyutlu modeller yapmalarını, elişi kağıtları, çubuk, tahta bloklar, çivi, kum, yapıştırıcı ve bu amaçla kullanılacak her türlü aracı kullanmalarını
- ◆ Bir açığı, harfi, ya da basit bir eşitsizliği göstermek için bedenlerini kullanmalarını
- ◆ Danstan ve diğer yaratıcı drama hareketlerinden neler anladıklarını ifade etmelerini
- ◆ Simulasyon etkinlikleri ya da el-göz koordinasyonu içeren bilgisayar oyunlarını kullanmalarını sağlayın.

Yukarıda sayılan etkinlikler, değişik derslerde bedensel-kinestetik zekanın değerlendirilmesi amacıyla da rahatlıkla kullanılabilir.

Türkiye'deki ilköğretim okullarında gerçekleştirilen öğretim faaliyetleri incelendiğinde, genellikle geleneksel zekalar olarak bilinen sözel dilsel ve mantıksal matematiksel zeka alanlarının diğer zeka alanlarına oranla çok daha fazla kullanıldığı hemen göze çarpmaktadır. Oysa, bireysel farklılıklar üzerine yapılandırılan çoklu zeka kuramının sayıltıları göz önünde bulundurulduğunda, bireylerin baskın oldukları zeka alanlarını kullanarak öğrenmeyi tercih ettikleri bir gerçektir. Örneğin, bedensel kinestetik zekası gelişmiş olan bir öğrencinin anlatıma dayalı bir sunuşla başarıyı yakalaması çok zor

olacaktır. Bu nedenle öğretmenler, derslerini anlatırlarken yukarıda sayılan zeka alanlarının hepsini kullanmasalar da en azından birkaçını beraber kullanmalılar. Öğrencilerimizin nasıl öğrendikleriyle, bizim nasıl öğrettiğimizi bütünleştirerek tüm öğrencilerimize üstün ve iyi olmaları için eşit hakkı tanımış oluruz.

Paula'nın hikayesi, çoklu zekaya hitap eden ders stratejilerinin kullanılması yolunda göz ardı edilmeyecek bir belgedir. Paula'nın öğretmeni, onun yeteneklerinden biri olan Bedensel-kinestetik zekasını fark etmiş ve Paula'nın okumayı yazmayı öğrenmesinde ona yardımcı olan öğretim stratejisini (hareket ve dans) uygulamıştır.

Amerika'daki Paula gibi Türkiye'de de bir çok öğrenci vardır. Her öğrencinin bir zeka profili vardır. Sözel Dilsel zeka alanında güçlü olan öğrenciler genelde, klasik derslerle, okuma ve yazmayla gelişirler. Ancak biz sadece klasik dersler verirsek, farkında olmadan öğrencilerimizin bazılarının iyiliğine çalışırken, farklı zeka profili olan diğer öğrencilerimizin de aleyhine çalışıyor olabiliriz.

Bedensel Kinestetik zeka alanı, öğrencilerin bedenlerini kullanmalarını gerektirdiği için büyük ölçüde Beden Eğitim derslerinde kullanılmaktadır. Diğer öğretmenler bedensel-kinestetik zekanın kendi dersleriyle ilişkisini kurmakta güçlük çekmektedir. Oysa ilköğretim 1. Sınıfta $\frac{1}{2}$ kesrini bir öğrenci, başını kullanarak biri, kollarını açarak kesir çizgisini ve bacaklarını açarak iki biçiminde de ifade edebilir. Ya da Mohaç savaşında orduların yerleşme biçimi öğrenciler tarafından kinestetik olarak gösterilebilir.

İlköğretim Beden Eğitimi Programı incelendiğinde bu yaş seviyesi öğrenciler için belirlenen hedeflerin hemen hepsinin, öğrencilerin Bedensel Kinestetik zeka alanlarına hitap ettiği görülür. Aşağıda İlköğretim 2. Sınıf seviyesinde değişik ünitelere ait bazı hedeflere yer verilmiştir:

- Hedef : Koşularla ilgili dayanıklılığı geliştirebilme.
- Hedef : Koşularla ilgili çabukluğu geliştirebilme.
- Hedef: Atlamalarla ilgili koordinasyonu geliştirebilme.
- Hedef: Denge ile ilgili koordinasyonu geliştirebilme.

Yukarıdaki hedefler incelendiğinde hepsinin Bedensel Kinestetik zekanın içerdiği yeteneklerden oluştuğu rahatlıkla görülmektedir. Beden Eğitimi dersleri dışındaki diğer

derslerde hemen hemen hiç kullanılmayan Bedensel Kinestetik zeka ile ilgili etkinliklerin Beden Eğitimi derslerinde sürekli olarak tek başına kullanılmasının da adaletli bir yönü yoktur. Çünkü bedenlerini iyi kullanamayan öğrencilerin Beden Eğitim dersinde başarılı olmalarını beklemek son derece mantıksızdır.

Her sınıfta zeka tipleri ve okul öncesi deneyimleri farklı öğrenciler vardır. Sınıf içinde değişik zeka alanları gelişmiş öğrencilerin olabileceğini bilmek öğretmenler açısından önemlidir. Bu durumda, öğrencilerin başarıya ulaşmalarını sağlamak amacıyla tüm öğrencilerin baskın olduğu zeka alanlarına hitap etmek öğretmenlerin sorumluluğudur. Bu tür farklılıkların bulunduğu bir sınıfta eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmek öğretmenler açısından gerçekten zor bir görevdir. Sınırsız zamanımız ve uygun bir müfredatımız olsaydı bunu belki de başarabilirdik. Ancak günümüz gerçeği şu ki; çok öğrenci ve az zaman var.

Şu halde farklı zeka profiline sahip tüm öğrencilere nasıl ulaşırız? Cevap basit: Sınıfımızda değişik zeka alanlarına hitap eden farklı stratejileri kullanarak farklı öğrencilerin öğrenme kanallarına kolaylıkla hitap edebiliriz. Öğrencilerin zeka alanları ile örtüşen stratejilerle müfredatı cazip hale getirebiliriz. Ancak bu şekilde, öğrencilerin müfredattaki bilgilere doğal bir ortamda ulaşmasını sağlayabiliriz.

Sonuç

Türk sporunda alt yapıyı dinamik hale getirecek olan eğitim de çocukta var olan kinestetik zekanın önünü açmakla mümkün olacaktır buda ilkokullardaki beden eğitimi dersi uygulaması ile direkt ilişkilidir. Kinestetik zekanın önü açılmamış bir sporcuya yapılan yatırım nihai amaca hizmet etmeyen bir uygulama olarak anılmaktadır. Eğitim bilimlerindeki gelişmeler ve öğrencilere verilen değer ve önemin artması neticesinde eğitim-öğretimin icrasının yapıldığı okullarda sürekli değişimler gözlemekteyiz. Bu değişimlerden bir tanesi de okullarımızda, son yıllarda etkisini göstermeye başlayan çoklu zeka kuramının uygulanmasıdır.

Odak ve çıkış noktası öğrencilerdeki bireysel farklılıklar olan çoklu zeka kuramına göre, tüm bireylerde birden fazla zeka ya da yetenek alanı vardır. Bu yargı, bireylerin birden fazla öğrenme kanalına sahip olmaları dolayısıyla, bireylerin çok farklı şekillerde öğrenebilecekleri anlamına gelmektedir. Öğretmenin işlediği konuyu yalnız

baskın olduğu zeka alanı ile değil, tüm zeka alanlarıyla ele alması sorunu önemli ölçüde çözecektir.

Eğitim öğretimin niteliğini artırması nedeniyle son derece avantajlı olan bu kuram çok fazla bilinmemesi ve çok fazla emek gerektirmesi nedeniyle ülkemiz eğitim öğretiminde birkaç özel okul haricinde pek fazla kullanılmamaktadır. Eğitim öğretimin icracısı olan öğretmenler bu konuda bilgilendirildikleri, müfredatta bazı kısıtlamalara gidildiği, derslerde kullanılmak üzere araç gereçlerin hazırlandığı sürece eğitim öğretim faaliyetlerini bu kuramın özelliklerine göre yürütmememiz için hiçbir neden yoktur.

KAYNAKÇA

- Armstrong, T., (1994). *Multiple Intelligences in the Classroom*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Bacanlı, H., (2000). *Gelişim ve Öğrenme*. 3. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bruetsch, A., (1998). *Multiple Intelligences Lesson Plan Book*. Arizona: Zephyr Press.
- Campbell, L. ve Campbell, B., Dickinson, D. (1996). *Teaching and Learning Through Multiple Intelligences*. Needham Heights, MA: Allyn&Bacon Press.
- Kagan, S. ve Kagan, M. (1998). *Multiple Intelligences. The Complete MI Book*. San Clemente, CA: Kagan Cooperative Learning.
- Saban, A.,(2000). *Öğrenme ve Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar*, Nobel Basın Yayın Dağıtım, Ankara